

їСумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Навчально-наукового

інституту педагогіки і психології

Світлана КОНДРАТЮК

28 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ДОСВІД МІЖНАРОДНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
І СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

галузь знань 23 Соціальна робота
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 232 Соціальне забезпечення
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма бакалавр
(назва)

мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією ННПП

28 серпня 2024 р.

Голова _____

Юлія БОНДАРЕНКО, доктор
педагогічних наук, професор

СУМИ 2024

Розробники:

ГОНЧАРЕНКО Олена Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

Протокол № 1 від 28 серпня 2024 року.

Завідувач кафедри
канд. пед. наук, доцент

Анжела ПОЛЯНИЧКО

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ДОСВІД МІЖНАРОДНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
І СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки	
II-й		-	
Семестр			
III-й			
Лекції			
30 год.		-	
Практичні, семінарські			
38 год.		-	
Самостійна робота			
110 год.	-		
Консультації:			
2 год.	-		
Загальна кількість годин – 180	Вид контролю: екзамен		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Досвід міжнародної соціальної роботи і соціальної допомоги» є вивчення студентами основних принципів, змісту і технологій роботи фахівця соціальної сфери з різними групами клієнтів за кордоном.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Досвід міжнародної соціальної роботи і соціальної допомоги» пов'язана із іншими навчальними дисциплінами освітньо-професійної програми підготовки напрямів «Соціальна робота» і «Соціальне забезпечення», зокрема «Педагогіка», «Гендерна педагогіка», «Психологія», «Соціальна педагогіка», «Соціальна психологія», «Методика виховної роботи», «Технології соціально-педагогічної діяльності».

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН 1	Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування завдань спеціальності, відтворювати факти (дати, події, принципи й закономірності суспільного розвитку), встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між подіями, явищами, робити висновки, аргументувати свої думки.
ПРН 2	Грамотно висловлюватися в усній та писемній формі, використовувати мову професійного спілкування, пояснювати й характеризувати факти і явища державною та іноземними мовами.
ПРН 4	Давати визначення і виокремлювати основні поняття, використовувати власні приклади для ілюстрації відповідей, знаходити спільні риси та відмінності при порівнянні фактів, явищ, характеризувати соціальні явища.
ПРН 6	Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.
ПРН 9	Практикувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.
ПРН 10	Визначати зміст діяльності, зв'язки та межі компетенції установ та закладів соціального захисту, соціальних служб, інших організацій.
ПРН 12	Застосовувати методи соціальної роботи в конкретних умовах взаємодії з клієнтом.
ПРН 14	Застосовувати методи менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.
ПРН 15	Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.

ПРН 16	Використовувати стратегії індивідуального та колективного представництва інтересів клієнтів. творчі здібності до формування принципово нових ідей.
ПРН 17	Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.
ПРН 18	Демонструвати знання основних етапів становлення і розвитку соціальної роботи як науки та практичної діяльності, нормативно-правової бази соціальної роботи та соціального забезпечення.
ПРН 19	Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, гендерних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.
ПРН 20	Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	студент/-ка демонструє повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; знання основної та додаткової літератури; виявляє креативність у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
B	студент/-ка демонструє достатні знання матеріалу в заданому обсязі, з певною систематичністю виконує практичні завдання, передбачені навчальною програмою; виявляє переважно конструктивний і репродуктивний характер використання набутих знань та умінь.
C	студент/-ка виявляє повні, систематичні знання із дисципліни, успішно виконує практичні завдання, засвоїв/-ла основну та додаткову літературу, виявляє здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента/-ки наявні незначні помилки.
D	студент/-ка виявляє знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент/-ка спроможний/-на усунути їх із допомогою викладача/-ки.
E	виставляється студентів/-ці, відповідь якого/-ї під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.
F	студент/-ка не спроможний/-на до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни. студент/-ка не опанував/-ла матеріал навчальної дисципліни
FX	студент/-ка не опанував/-ла матеріал навчальної дисципліни на достатньому рівні, але рівень залишкових знань та умінь дозволяє

	повторне складання підсумкового контролю за результатами самостійної підготовки

Розподіл балів

Поточний контроль										Разом	Сума
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10		
Поточний контроль										70	100
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7		
Контроль самостійної роботи										30	
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	
60 – 63	E	задовільно
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі **методи контролю**:

- методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда; екзамен.
- методи письмового контролю: тестові завдання, розв'язання задач і вирішення проблемних ситуацій репродуктивного, конструктивного і творчого рівнів;
- методи практичного контролю: виконання самостійних завдань;
- методи самоконтролю: самоаналіз, самооцінка.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні та практичні аспекти виникнення соціальної роботи і соціального забезпечення в зарубіжних країнах. Соціально-економічні і політичні передумови виникнення в зарубіжних країнах соціальної роботи як професії. Благодійність як одна з головних передумов виникнення соціально-педагогічної роботи за кордоном. Становлення соціальної роботи як професії. Поява перших шкіл підготовки соціальних працівників за кордоном.

Тема 2. Науково-дослідні традиції в соціальній роботі зарубіжних країн. Перші наукові школи в соціальній роботі США. Розвиток наукових досліджень у сфері соціальної роботи у період 1945-1970 рр. Сучасні теоретичні моделі соціальної роботи.

Тема 3. Професія фахівця з соціальної роботи і соціального забезпечення за кордоном на сучасному етапі. Системи підготовки соціальних працівників за кордоном (Японія, США, Великобританія та ін.). Сфери діяльності і зайнятість соціальних працівників за кордоном. Супервізорство в соціальній роботі. Етичні принципи і дилеми (протиріччя) в зарубіжній соціальній роботі.

Тема 4. Соціальна робота і соціальне забезпечення у США. Сутність соціальної роботи і соціальної допомоги в США. Система соціального забезпечення населення в США. Соціальна робота з сім'єю. Специфіка діяльності служб захисту дітей від насильства в сім'ї в США. Соціальна робота в школах. Психолого-педагогічна служба «Гайденс». Соціальне обслуговування інвалідів. Соціальне обслуговування мігрантів і біженців. Підготовка соціальних працівників в США.

Тема 5. Соціальна робота і соціальне забезпечення у Канаді. Становлення соціальної роботи в Канаді. Система соціального захисту населення в Канаді. Система служб соціального забезпечення. Соціальне обслуговування інвалідів. Професійна підготовка соціальних працівників в Канаді.

Тема 6. Соціальна робота і соціальне забезпечення у Великобританії. Становлення та особливості соціальної роботи у Великобританії. Соціальна робота в школі. Специфіка та напрями соціальної роботи з вразливими сім'ями. Британська технологія сімейного проєкту «Мостова сім'я». Соціальна робота з інвалідами. Професійна підготовка соціальних працівників у Великобританії.

Тема 7. Соціальна робота і соціальне забезпечення у Німеччині. Становлення соціальної роботи у Німеччині. Діяльність соціальних служб. Соціальна допомога дітям, підліткам та їх родинам. Соціальний захист дітей. Соціальний захист населення. Соціальне обслуговування інвалідів. Професійна підготовка соціальних працівників у Німеччині.

Тема 8. Соціальна робота і соціальне забезпечення у Франції. Становлення соціальної роботи у Франції. Соціальна робота з дітьми та молоддю. Соціальна робота з сім'ями. Соціальне обслуговування інвалідів. Технологія взаємних зобов'язань «Соціальний контракт». Соціальне обслуговування мігрантів і біженців. Професійна підготовка соціальних працівників у Франції.

Тема 9. Соціальна робота і соціальне забезпечення у Швеції. Становлення соціальної роботи у Швеції. Соціальна робота в громаді. Діяльність соціальних служб у Швеції. Шведський досвід соціальної роботи з сім'єю. Соціальна робота з дітьми та молоддю. Підліткові клуби. Участь поштової служби у соціальній допомозі населенню. Професійна підготовка соціальних працівників у Швеції.

Розділ 10. Соціальна робота і соціальне забезпечення у країнах Сходу. Соціальна робота і соціальне забезпечення в КНР. Соціальна робота і соціальне забезпечення в Японії. Соціальна робота і соціальне забезпечення в Ізраїлі.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Усього	В тому числі			
		лекц	практ	конс	самост
Тема 1. Теоретичні та практичні аспекти виникнення соціальної роботи в зарубіжних країнах	15	2	2	-	11
Тема 2. Науково-дослідні традиції в соціальній роботі зарубіжних країн	17	2	4	-	11
Тема 3. Професія фахівця з соціальної роботи за кордоном на суч. етапі	17	2	4	-	11
Тема 4. Соціальна робота і соціальне забезпечення у США	17	4	4	-	11
Тема 5. Соціальна робота і соціальне забезпечення у Канаді	17	4	4	-	11
Тема 6. Соціальна робота і соціальне забезпечення у Великобританії	17	4	4	-	11
Тема 7. Соціальна робота і соціальне забезпечення у Німеччині	17	4	4	-	11
Тема 8. Соціальна робота і соціальне забезпечення у Франції	17	4	4	-	11
Тема 9. Соціальна робота і соціальне забезпечення у Швеції	15	2	4	-	11
Тема 10. Соціальна робота і соціальне забезпечення у країнах Сходу	15	2	4	-	11

Усього годин	180	30	38	2	110

Теми практичних занять

№	Назва теми	Кіл-ть годин
1.	Теоретичні та практичні аспекти виникнення соціальної роботи в зарубіжних країнах	2
2.	Науково-дослідні традиції в соціальній роботі зарубіжних країн	4
3.	Професія фахівця з соціальної роботи і соціального забезпечення за кордоном на сучасному етапі	4
4.	Соціальна робота і соціальне забезпечення у США	4
5.	Соціальна робота і соціальне забезпечення у Канаді	4
6.	Соціальна робота і соціальне забезпечення у Великобританії	4
7.	Соціальна робота і соціальне забезпечення у Німеччині	4
8.	Соціальна робота і соціальне забезпечення у Франції	4
9.	Соціальна робота і соціальне забезпечення у Швеції	4
10.	Соціальна робота і соціальне забезпечення у країнах Сходу	4
Всього:		38

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Євтух М.Б., Грищенко С.В., Михайлишин Г.Й. Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах: навчальний посібник. Івано-Франківськ: «Місто НВ», 2011.
2. Капська А.Й., Завацька Л.М., Грищенко С.В. Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2011.
3. Кубицький С.О. Історія соціальної роботи в зарубіжних країнах: навчальний посібник. Київ: ДАКККіМ, 2009. 228 с.
4. Попович Г.М. Соціальна робота в Україні і за кордоном: навчально-методичний посібник. Ужгород: Гражда, 2000. 134 с.
5. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: монографія / За ред. Н.Г. Ничкало, В.О. Кудіна. Черкаси: Вибір, 2000. 368 с.

Додаткові:

1. Абашкіна Н. Методичні рекомендації щодо удосконалення підготовки соціальних педагогів в Україні на основі використання німецького досвіду. Київ: Родзем. 2003. 540 с.
2. Антонюк Л. Як живуть пенсіонери у постсоціалістичних країнах Європи. *Соціальний захист*. 2004. № 5. С. 29.

3. Бартош О.П. До проблеми підняття стандартів практичної соціальної роботи в Шотландії. *Науковий вісник Ужгородського університету*: Серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І.В. Козубовська. Ужгород: Говерла, 2013. Вип. 27. С. 9–12.
4. Боднарук І.І. Зарубіжний і вітчизняний досвід підготовки майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Ужгород : Говерла, 2013. Вип. 29.
5. Бойко О.М. Забезпечення якості найвищого рівня освіти з соціальної роботи у Великобританії. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Додаток 3 до Вип. 31: Тематичний випуск «Проблеми емпіричних досліджень у психології». 2014. С. 378–384.
6. Волик Л. Специфіка підготовки майбутніх фахівців соціально-педагогічної сфери до анімаційної діяльності у Німеччині та Швейцарії. *Витоки педагогічної майстерності: Збірник наукових праць*. 2009. № 6. С.168–173.
7. Гайдук Н.М. Професійна підготовка соціальних працівників до здійснення посередництва (на матеріалах США і Канади). Київ, 2004. 264 с.
8. Галатир І. А. Зміст і організація практичної підготовки фахівців вищої кваліфікації у галузі соціальної педагогіки і соціальної роботи у деяких країнах Європи. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій університету «Україна»* / за заг. ред. М.Є. Чайковського. Хмельницький: ХІСТ, 2010. № 2.
9. Губар О.Є. Медичне страхування у країнах Європейського Союзу. *Фінанси України*. 2003. № 7. С. 130–136.
10. Данченко О.М. Соціально-педагогічна підтримка безробітної молоді у Німеччині: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05. Київ, 2013. 198 с.
11. Дегтяр О. Державне регулювання соціальних процесів в Швеції. *Публічне управління*. Харків. С. 51–55.
12. Дерєга В.В. Вплив демографічних факторів на формування сімейної політики в Європейському Союзі. *Наукові праці: науково-методичний журнал*. Випуск 193. Том 205. Державне управління. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. С. 49–55.
13. Дудик Н. Т. Організація та традиційні особливості соціальної роботи у Великій Британії.
URL:http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/1_1/visnuk_14.pdf.
14. Клос Л.Є., Микитенко Н.О. Вступ до практичної соціальної роботи (на прикладі вивчення досвіду України та Канади). Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2005. 136 с.
15. Логвиненко Т. О. Особливості організації соціальної роботи в Італії. *Соціальна педагогіка за кордоном*. № 1. 2011.
16. Мельник С.В. Шведський досвід формування та реалізація політики соціального забезпечення та страхування. *Український соціум*. 2008. №

4. С. 114–126.
17. Микитенко Н.О. Теоретичні засади соціальної роботи у Канаді. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2003. №5. С.195-205.
 18. Микитенко Н.О. Особливості практичної підготовки соціальних працівників в університетах Канади. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2005. № 2. С. 182-194.
 19. Палагнюк Ю.В., Сурженко К. С. Особливості соціального супроводу студентської молоді з обмеженими можливостями в освітній сфері Польщі та України. *Наукові праці. Державне управління*. 2016. Вип. 255. Том 267. С. 32–37.
 20. Поліщук В.А., Борозна Г.В. Соціальний працівник Франції: сфера професійної діяльності та функції. *Вісник Житомирського державного педагогічного університету ім. І. Франка*. 2000. Вип. 6. С. 35–38.
 21. Пришляк О. Ю. Професійна підготовка соціальних педагогів у вищих навчальних закладах Німеччини: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Тернопіль, 2008. 200 с.
 22. Романовська Л.І. Система підготовки фахівців з соціальної роботи за кордоном на прикладі розвинених країн. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Вип. 3. 2013.
 23. Собчак Н.М. Зміст і форми професійної підготовки соціальних працівників у системі неперервної освіти США. Тернопіль, 2004. 351 с.
 24. Соціальні технології: світовий досвід та тенденції розвитку в Україні: монографія / [за ред. В. В. Барабаша]. Херсон: Вид-во ПП Вишемирський В. С., 2008. 340 с.